

Põhikooli II aste

4. - 6. klass

**Muuseumitundide külastamiseks on vajalik eelregistreerimine.
Tunnid on tellitavad teile sobival ajal ja laste vanusele vastavas pikkuses.**

Aastaringssed muuseumitunnid

TEEMA	MUUSEUMITUND/ PROGRAMM/KESTUS	SISU/TEGEVUS(ED)	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
Ajalugu ja matemaatika	Vana-aja kauplus (1,5- 4 tundi)	Tänapäeva kauplused on suured ostukeskused. Meie aga rändame ajas 100 aastat tagasi ja vaatame milline nägi välja külapood. Saame teada, kuidas kaubad vanasti liikusid, milliseid kaupu vanasti müüdi ja milliseid kaupu mitte ning kuidas vanasti kaupade eest tasuti, kas ka võla peale kaupa anti. Mängime poodi õppides kaalumist, pakkimist ja arvelauaga arvestamist. Meisterdame magusa suutäie	Matemaatika, eesti keel, ajalugu, tööõpetus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuseum.ee
Ajalugu	Taluluelu (1,5- 4 tundi)	Tutvustame muuseumis olevat tsaariaegset talu, kuhu kuuluvad rehetare, suitsusaun ja ait. Räägime talupere igapäevastest toimetustest ja talupere aastaringsetest töödest. Proovime ise ka käsitsi vilja külvata, käsikivil jahu jahvatada. Pajatame karjalapse elust ja tegemistest. Tutvustame suitsusauna ja saunaga kaasnevaid kombeid ning tavasid. Päeva lõpuks joome teed, lahendame mõistatusi, mängime ringmänge.	Ajalugu, eesti keel, loodusõpetus, kehaline kasvatus, tööõpetus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuseum.ee
Ajalugu	Muuseumi salapärsed hoiuruumid (1,5 tundi)	Palume õpilastel kaasa võtta kodudest erinevaid esemeid. Võimalusel koos väikse looga ehk infoga kellelet, mis aastatest ja milleks kasutatud. See võimaldab lapsel eset tutvustada ja koos saame otsustada, kas see sobiks muuseumisse. Päriselt me muidugi lastelt esemeid ära ei korja, vaid mängime läbi eseme valimise. Seeläbi saame tutvustada muuseumi olemust. Vaatame mida hoitakse Mõniste muuseumis väljapanekutel ja mida veel suletud uste taga.	Ajalugu, eesti keel.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuseum.ee
Ajalugu, kodukoha lugu	Suitsusaunakombestik (1,5- 4 tundi)	Vana-Võrumaa suitsusaunapärand on kantud UNESCO vaimse kultuuripärandi nimistusse. Saun on kui pereliige, keda tulles teretatakse ja lahkudes tänatakse, kes kuulab ära kõik mured ja rõõmud, mida temaga jagatakse. Vanasti saunas algas ja lõppes elu, viidi läbi rituaalseid toimetusi ja parandati tervist. Kütame sauna ja räägime juttu kütmisest, saunaviha tegemisest ning saunas käimisest.	Loodusõpetus, inimeseõpetus, eesti keel, tööõpetus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuseum.ee
Loodus	Mesilapere toimetused (1,5- 4 tundi)	Tunnis kõneleme mesilastest, nende tööjaotusest ja tegemistest. Saame teada, mis on peale mee veel mesilaste toodang. Arutame, mida saame ise teha selle heaks, et need kasulikud putukad ikka meie aedades askeldaksid. Meisterdame endale kunstkärjst küünla ja mängime nii liikumis- kui ka harivaid mänge. Mesilaste töörollid ja vaenlased saavad lihtsamalt selgeks magnetitega õuemängu abil.	Loodusõpetus, inimeseõpetus, eesti keel, tööõpetus, kehaline kasvatus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuseum.ee

Eesti (rahva)kultuuri-tegelased	Tutvumine Fr. R. Kreutzwaldi elu ja tegevusega (1,5 tundi)	Tutvustatakse muuseumi interjöö-ekspositsiooni elumajas ja kirjanduslikku väljapanekut muuseumi aidahoones. Kreutzwald 220, Lydia Koidula 180. Teemaatilise märgi kujundamine.	Eesti keel, kultuurilugu	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum, tel +372 7821 798/+372 56297242 info@lauluisa.ee lauluisa.ee
Koolielu	Karilatsi koolitund (1,5 tundi)	Vanamoodi koolitund Karilatsi koolimajas, kus koolipreili juhendamisel saab lugeda ja rehkendada ning sulle-tindiga kirjutada. Räägime kooli(lapse)elust vanasti ja vaatame ringi näitusel „Kuke kannul kooliteel“.	Ajalugu, eesti keel, inimeseõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
Orienteerumine	Otsi sihti! (1,5 tundi)	Orienteerumismäng võistkondadele. Plaani järgi orienteerumine, ülesannete ja mõistatuste lahendamine ning palju värkset õhku. Mängus ei ole oluline kiirus, vaid tuleb üles leida määratud punktid ning vastata õigesti mängu kontrollküsimustele. Võimalik on valida ka võrokeelne mänguvariant.	Inimeseõpetus, eesti keel, kehaline kasvatus, ajalugu, loodusõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
Ajalugu, kodukoha lugu	Ajaloo allikal (45 minutit)	Muuseumikogus on vanad ja veel vanemad asjad. Miks just need? Kust ajaloolased teavad, mis ajaloos juhtunud on? Millised on kirjalikud ja millised esemelised allikad, kuidas neid lugeda? Mis siis, kui sündmused pole kirja pandud? Kes on arheoloog ja mida ta uurib? Tunnis vaatame kiviaegseid Tamula, Kääpa ja Villa haua- ja asulaleide ning ka hilisematest aegadest pärit arheoloogilisi ja ajaloolisi museaale ja ürikuid.	Ajalugu.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5629 7354 Mirja.Ots@wi.ee vorumuuseum.ee
Rahvakalender	Ringiratast rahvakalendis (1,5 tundi)	Aastaring eesti rahvakalendis - kuidas vanasti aega arvestati, õpime tundma pühade kombeid, toite, mängu ja uskumusi. Põhitähelepanu kuulub külastushetke lähimatele pühadele. Võimalik tellida veebitund.	Inimeseõpetus, ajalugu, eesti keel, kehaline kasvatus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee

Rahvajutud	Ükskord ammu, ammu... (1,5 tundi)	Rahvajutud, legendid, mõistatused, rahvalaulud-mängud, kõigile teadantud muinasjutud ... Kas teadsite, et võite need kõik leida Karilatsi Vabaõhumuuseumist? Kui ei, siis tulge neid otsima ja leidma. Saab nii jutte kuulata, kui neid ise vesta ja mõne jutu võib isegi valmis mõtelda.	Eesti keel, kirjandus, inimeseõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
	Fr. R. Kreutzwaldi muinasjutud kui väärtuste kasvatajad (1 tund)	Tutvutakse Fr. R. Kreutzwaldi muinasjuturaamatute ja illustatsioonidega kirjanduslikus ekspositsioonis. Jututuba: räägitakse ja mängitakse Kreutzwaldi muinasjuttu "Helde puuraiuja" või vaadatakse filmi "Põhja konn".	Eesti keel.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum, tel +372 7821 798/+372 5804 6800 info@lauluisa.ee lauluisa.ee
Muuseumikogud	Muuseum kohvis (45 minutit)	Kohvritunnid sobivad ilmestama neid ajalootunde (ka teisi ainetunde), kus on juttu Eestist ja eestlastest. Programm elavdab koolitundi, tekitab huvi muuseumi ja seal hoiul olevate esemete vastu ning ärgitab lapsi ka oma ümbruskonnas huvilisema pilguga ringi vaatama, sest iga möödunud päev on ju juba ajalugu. Võimalik tellida veebitund.	Inimeseõpetus, eesti keel, ajalugu	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
Muinasjututund	Pikkjalg, osavkäpp ja Teravsilm (1,5 tundi)	Muinasjutu "Pikkjalg, Osavkäpp ja Teravsilm" jutustamine. Tegevused valikus: 1. Pikkjalg hobusekarjas (tagaajamismäng), 2. Teravsilm Piirisilla nõida tabamas (osavusmäng), 3. Osavkäpp õnnepaela punumas.	Eesti keel, kehaline kasvatus, tööõpetus.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum, tel +372 51928199 marika.sepp@wi.ee lauluisa.ee
Muinasjututund	Vaeslapse käsikivi (1 tund)	Muinasjutu "Vaeslapse käsikivi" jutustamine, käsikivi ja teraviljade tutvustamine, erinevatest teraviljadest küpsetiste maitsmine.	Keel ja kõne, mina ja keskkond.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum, tel +372 51928199 marika.sepp@wi.ee lauluisa.ee
Muinasjututund	Helde puuraiuja (1 tund)	Muinasjutu jutustamine, muinasjutus mainitud puude tutvustamine Kreutzwaldi muuseumi õues või piltidelt. Oma kuldvitsakese värvimine.	Eesti keel, loodusõpetus, tööõpetus.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum, tel +372 51928199 marika.sepp@wi.ee lauluisa.ee
Muinasjututund	Lopi ja Lapi (1 tund)	Muinasjutu jutustamine, muinasjututeemalise pildi joonistamine värvipliatsitega.	Eesti keel, kunstõpetus.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuuseum, tel +372 51928199 marika.sepp@wi.ee lauluisa.ee

Muuseumitund	Kirjaniku kodu (1,5 tundi)	Tutvumine Kreutzwaldi elumaja ja aiaga, muinasjutu kuulamine, pildi joonistamine.	Keel ja kõne. Kunst.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuseum, tel +372 7821 798/+372 56297242 info@lauluisa.ee lauluisa.ee
Muuseumitund	Arsti kodu (1,5 tundi)	Tutvumine elumajas Kreutzwaldi arstikabineti ja arstitööga. Märkmiku "Terviseterad" koostamine. Dr. Kreutzwaldi tervishoiualased nõuanded.	Inimeseõpetus, tööõpetus	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuseum, tel +372 7821 798/+372 56297242 info@lauluisa.ee lauluisa.ee
Muuseumitund	Kreutzwaldi ilmavaatlused Võrus ja Võrumaal (1 tund)	Tutvustatakse Kreutzwaldi poolt tehtud ilmavaatlusi ja võrreldakse neid tänapäevaga.	Loodusõpetus.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuseum, tel +372 7821 798/+372 56297242 info@lauluisa.ee lauluisa.ee
Praktiline töötund	Köitmine (1 tund)	Raamatu kaane kaunistamine teemadel Tarkuseraamat, Siil, Tark mees taskus, Papa Kreutzwald või vabalt valitud paberitega.	Tööõpetus, kunstiõpetus.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuseum, tel +372 51928199 marika.sepp@wi.ee lauluisa.ee
Praktiline töötund	Tekstiiltrükk (1 tund)	Olemasolevate trükipakkude või taimedega trükkimine oma kaasavõetud naturaalsest materjalist esemele : T-särk, poekott, linik, pearätik vms.	Tööõpetus, kunstiõpetus.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuseum, tel +372 51928199 marika.sepp@wi.ee lauluisa.ee
Praktiline töötund	Paberitegu (1,5 tundi)	Paberimassist paberi valamine, kaunistamine. Osaleja saab kaasa oma valatud paberi.	Tööõpetus.	Dr. Fr. R. Kreutzwaldi Memoriaalmuseum, tel +372 51928199 marika.sepp@wi.ee lauluisa.ee

Rahvakalender ja tähtpäevad

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	SEPTEMBER			
4.-15. september	Sügist otsimas (1,5 tundi)	Selles programmis õpitakse kõikide õppeainete seost ümbritseva looduse ning inimeste sügishooajaliste tööde ja tegemistega. Jalutuskäigul õpitakse märkama looduse muutumist ja sellest inspireerituna meisterdatakse ühiselt.	Loodusõpetus, eesti keel, kunstiopetus, kehaline kasvatus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuseum.ee
9.- 27. september	Sügise nägu (1,5 tundi)	Sügise saabumisega muutub loodus. Tutvume erinevate köögiviljadega ja puuviljadega, maitseme mõnda aiasaadust. Tutvume toidupüramiidiga. Tuletame meelde puid ja nende lehti. Arutleme, millise puu lehed on kõige kirevamad ja millise puu lehed püsivad kõige kauem. Mängime ja meisterdame.	Loodusõpetus, eesti keel, kunstiopetus, kehaline kasvatus.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 56 61 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
18.-30. september	Tsaariaegne koolipäev (1,5 tundi)	Selles tunnis kutsume Teid sajanditagusesse koolipäeva. Saame teada, milliseid õppeaineid vanasti õpiti, millised olid riided ja kuidas võis kulgeda ulaka poisi koolipäev. Tutvume krihvli ja tahvliga ning uurime, mida võis leida lapse nädala leivakastist.	Ajalugu, eesti keel, matemaatika, kehaline kasvatus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuseum.ee
26.-27. september	Karjalaste mihklipäev (1,5 tundi)	Teeme lõket ja mängime karjalaste mängu - luurivedamist, vägikaikavedu jne. Kaeme rehetarre ja katame mihklipäeva piknikulaua. Võimalik tellida veebitund.	Eesti keel, kehaline kasvatus, ajalugu, loodusõpetus, inimeseõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
23.-27. september	Mihklipäev (1,5 tundi)	Mihklipäev oli vanarahva seas tähtis päev. Mihlipäevaga lõppesid taludes välitööd ja hakkasid peale tubased tegevused. Tunnis paneme käed külge mõnele tubasele tööle, näiteks villa kraasimisele. Tähtsal kohal oli mihklilaat. Meiegi mängime läbi ühe laada, korrates üle köögi- ja puuviljad, marjad ja teraviljad.	Eesti keel, loodusõpetus, kehaline kasvatus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuseum.ee
September	Lood linast (1,5 tundi)	Linal on palju lugusid - kuidas saab linaseemnest pühkmenarts, seda uurime magasiaidas. Tutvume ja töötame linatöötlemisriistadega, räägime linalugusid. Vaatame kauneid linaseid esemeid.	Ajalugu, eesti keel. Loodusõpetus, inimeseõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
23.- 27. september	Mihklipäevaks loomad lauta (1,5 tundi)	Tutvume taluloomadega. Püüame loomalapse emaga kokku viia ja vaadata, kas teame, kuidas neid kutsutakse. Räägime, miks mihklipäevast alates loomad laudas elama hakkasid. Tutvume mõne huvitavama mihklipäeva kombega. Mängime ja meisterdame.	Ajalugu, loodusõpetus, kehaline kasvatus, eesti keel.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 56 61 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	OKTOOBER			
1.-4. oktoober	Leivanädal Karilatsis (1,5 tundi)	Suitsuhõngulises rehetõas saad teadmise, kuidas leib on sajandeid eestlase lauale jõudnud. Käime läbi teekonna viljakülvist leivatüki suhupanekuni.	Ajalugu, eesti keel, kirjandus. Loodusõpetus, inimeseõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
1.- 11. oktoober	Leib meie laual (1,5 tundi)	Leivapäeval õpime erinevaid teravilju taimena ja terana; saame teada millisest teraviljast valmistatakse leiba, millisest saia, millisest putru, mida sööb hobune, mida lehm ja siga; proovime läbi tööd rehepeksust jahvatamiseni kiviaegsel ja taluaegsel viisil, maitseme kodus küpsetatud leiba.	Loodusõpetus, eesti keel, kehaline kasvatus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuuseum.ee
1.-31. oktoober	Inimese 5 meelt (1,5 tundi)	Räägime inimese meeltest. Teeme katsetusi, kus paneme proovile erinevad meeled. Näiteks, kuidas saab süüa ja liikuda nii, et ei näe või kas saab kompimise teel asju ära tunda. Mängime mängu, kus saab oma meeli kasutada.	Inimeseõpetus, eesti keel, loodusõpetus.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
23. oktoober	Sügis paberil (koolivaheaja üritus)	Meisterdame ja joonistame sügist paberile kui ka laastule. Mängime sügisega seonduvaid mängu.	Inimeseõpetus, eesti keel, kehaline kasvatus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuuseum.ee
14.- 25. oktoober	Villast kinnaste ja sokkideni (1,5 tundi)	Lamba villast sokkideni on pikk tee. Põetud vill tuleb pesta ja kuivatada, heinapurudest puhastada ja kraasida. Pehmetest villarullidest ehk heidest kedrati vokiga lõng. Proovime tunnis villa puhastada, kraasida, vokki tallata, lõnga kerrasse kerida ja lõpuks heegeldame endale pika keti. Tunnis saab laps teadmised villaga tehtavatest töödest.	Loodusõpetus, eesti keel, kunstõpetus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuuseum.ee
1. - 31. oktoober	Eestlaste toit ja toidunõud (1,5 tundi)	Leib on alati olnud eestlase põhitoit. Tutvume selle saamislooga ja erinevate teraviljadega. Vaatame, mida peale leiva veel vanasti söödi ja räägime kui palju mõjutas aastaaegade vaheldumine meie toidulauda. Teeme ka ise midagi kõhutäiteks. Vaatame vanu nõusid ja tutvume endisaegsete lauakommetega.	Loodusõpetus, mina ja keskkond, liikumine ja kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
24.-31. oktoober	Mäng värvidega (1,5 tundi)	Värvid mõjutavad inimese igapäevast elu - meie tundeid, mõtteid, vererõhku, kehatemperatuuri, hingamist. Vaatame, kuidas mingi värv meid mõjutab, mis tundeid tekitab. Soojad ja külmad värvid, 6 põhivärvi, värvaliku suurendamine. Proovime ka ise väikesed kunstnikud olla.	Loodusõpetus, eesti keel.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
30.-31. oktoober	Hingede aeg Karilatsis (1,5 tundi)	Räägime hingedeajast eesti rahvakalendis ja otsime sarnaseid traditsioone teistest maadest. Küllastame rehetare, sauna ja koolimaja.	Eesti keel, tööõpetus, inimeseõpetus, muusikaõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	NOVEMBER			
1. november	Hingede aeg Karilatsis (1,5 tundi)	Räägime hingedeajast eesti rahvakalendris ja otsime sarnaseid traditsioone teistest maadest. Külastame rehetare, sauna ja koolimaja.	Eesti keel, tööõpetus, inimeseõpetus, muusikaõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
4.-8. november	Võru keele nädal (1,5 tundi)	Võru keele nädalal kõnõlõmi võro keelen ja tutvumi võro kultuuriga. Mängimi muusõumi man võro keele mängu.	Eesti keel, võru keel	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuseum.ee
11. - 29. november	Töökad mesilased (1,5 tundi)	Tutvume mesilaste eluringiga. Räägime, kes seal mesitarus kõik koos elavad. Mesitarus valitseb range kord ja tööjaotus, tutvume sellega. Saame teada, kui palju mesilane elujooksul mett kogub, mitut lille päeva jooksul külastab. Meisterdame ja mängime. Proovime mett.	Loodus, mina ja keskkond, liikumine.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
4.-8. november	Mardipäev (1,5 tundi)	Tutvume mardipäeva kommetega. Mängime läbi mardiõhtu. Vaatame, mida kõike pidid mardid koos pererahvaga tegema, enne kui neile midagi head kaasa anti. Kindlasti laulame, mängime, mõistatame ja meisterdame, mõne julgema maskeerime ära.	Eesti keel, tööõpetus, muusikaõpetus.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
6.-25. november	Karilatsi mardi-kadrinädalad (1,5 tundi)	Sandiskäimise kombid vanasti ja tänapäeval. Meisterdame sandimaske, laulame mardilaule ja käime ka muuseumimajades. Võimalik tellida veebitund. Tundi saab tellida ka võro keeles.	Eesti keel, inimeseõpetus, käsitöö, muusika.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
november	Hingedekuu (1,5 tundi)	Vanarahva tarkuse järgi algab novembris hingedekuu, kus pööratakse tähelepanu meie hulgast lahkunutele. Hingedepäeval, 2.novembril, süüdatakse küünlad surnuaial või koduakendel, mõnel pool viiakse sauna toitu ja joogipoolist ning usutakse, et esivanemate hinged tulevad meid külastama. Programmis teeme juttu hingedeajast ja sellega seotud tavadest. Räägime ristimetsast ja käime ristimetsas.	Eesti keel, inimeseõpetus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuseum.ee
november	Hakkame santima (1,5 tundi)	Tunnis räägime santimise kommetest ja võrdleme neid. Vastavalt kalendris broneeritud kuupäevale keskendume rohkem kas mardi- või kadrise teemale ja ennast nendeks ka maskeerime. Meisterdame kostüümilisandi. Mängime läbi mardi- või kadriõhtu - mida kõike pidid sandid tegema, enne kui neile midagi head anti- laulma, mängima ja mõistatama	Eesti keel, tööõpetus, muusika.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuseum.ee
18.-22. november	Kadripäev (1,5 tundi)	Tutvume kadripäeva kommetega. Meisterdame endale kaunistuse ja maskeerime ennast ära- ilusateks ja valgeteks, sest kadrid just ilusad olidki. Laulame, mängime ja mõistatame.	Eesti keel, tööõpetus, muusikaõpetus.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	DETSEMBER			
2. - 20. detsember	Erinevate maade jõulumängud (1,5 tundi)	Seekordses jõuluprogrammis tutvume erinevate maade jõulumängudega. Kuna on jõulud, siis teeme ühe magusa ampsu ja kindlasti mängime palju ja meisterdame.	Eesti keel, tööõpetus, kunstõpetus.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
6. - 21. detsember	Jõulud Karilatsis (1,5 tundi)	Kaasamängitav jõulu etendus "Jõuaks, jõuaks jõulud". Jõuludest - aasta oodatuimast pühast - tuleb juttu meie muuseumitunnis. Põikame jõuluajas nii minevikku kui tulevikku ja lõpetame piparkoogilõhnalises olevis. Saab laulda ja mängida, mõistatada ja meenutada. Teekonnal kohtame põnevaid jõuluaja tegelasi.	Eesti keel, inimeseõpetus, ajalugu, kehaline kasvatus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
2.-20. detsember	Jõulud Mõniste Talurahvamuuseumis (1,5 tundi)	Kaasahaarav jõuluprogramm koos nuputamise- ja otsimismängudega, kus kohale jõuab ka jõuluvana.	Eesti keel, kehaline kasvatus, kunstõpetus, muusikaõpetus	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 56228538 mare.tamtik@wi.ee monistemuseum.ee
KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	JAANUAR			
6.-31. jaanuar	Talulapse toimetused (1,5 tundi)	Tutvume talueluga umbes 200 aastat tagasi: laste tööd, nende mängud ja mänguasjad. Meisterdame endale ühe mänguasja, mängime talulapse mängu. Uurime ja arutame kuidas on laste mängud ja mänguasjad muutunud aja jooksul.	Eesti keel, tööõpetus, ühiskonnaõpetus .	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	VEEBRUAR			
Veebruar	Tuli - kõige peremees (1,5 tundi)	Kuidas saadi ja hoiti tuld enne tikkude tarvituselevõttu? Mis valgustas pimedat rehetuba? Arutleme tule tähtsusest taluelus ning tänapäeval, meisterdame küünlaid. Muuseumitundi saab tellida ka võro keeles. Võimalik tellida veebitund.	Ajalugu, inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, eesti keel, käsitöö.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
3. -28. veebruar	Ametid ja elukutsed (1,5 tundi)	Tutvume erinevate elukutsetega. Proovime ära arvata, kes mis tööd teeb. Lahendame mitmesuguseid ülesandeid, et erinevaid ametinimesid kinnistada. Tutvume ka mõndade vanaaegsete ametinimedega, mida tänapäeval enam tihti ei kuule. Mängime ja meisterdame.	Mina ja keskkond, loodusõpetus, liikumine, kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
17. - 28. veebruar	Eesti sümbolid (1,5 tundi)	Veebruaris on Eesti sünnipäev, tutvume Eesti sümbolitega. Räägime, miks on Eesti lipp just sinimustvalge. Miks meie vapil on 3 lõvi. Arutleme, miks eestlasi peetakse laulurahvaks. Teeme sünnipäevaampsu. Mängime ja meisterdame.	Keel ja kõne, mina ja keskkond, liikumine, kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
10. - 14. veebruar	Sõbrapäev (1,5 tundi)	Räägime valentinipäeva kujunemisest. Mängime, ennustame, meisterdame. Teeme suu magusaks.	Mina ja keskkond, loodusõpetus, liikumine, kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
19.-21. veebruar	Palju õnne, Eesti! (1,5 tundi)	Karilatsi koolimajas rändame läbi saja aasta ning otsime esemeid, fotosid, sündmusi, mis jutustavad meie 100 aasta vanuse kodumaa ajaloost.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunst.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
25. veebr. - 4. märts	Vastlad (1,5 tundi)	Vastlapäev, lihaheide, ka pudrupäevaks nimetatu on üks populaarseimaid rahvakalendri tähtpäevi, mida tänapäeval vastlakuklite ja võimalusel liu laskmisega tähistatakse. Kui ilm võimaldab, laeme ka meie liugu. Räägime vastlapäeva ajaloost ja uskumustest. Meisterdame vastlavurri ja mängime.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kehaline kasvatus, kunst.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretantik@wi.ee monistemuuseum.ee
3.-28. veebruar	Saagu valgus	Tänapäeval ei kujuta ilma elektrita elu ette, aga kuidas inimesed toimetasid vanaajal ilma elektrita, sellest tunnis jutustame. Meisterdame endale küünla ning mõistatame teemakohaseid mõistatusi.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunst.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretantik@wi.ee monistemuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	MÄRTS			
3. - 28. märts	Kevade märgid (1,5 tundi)	Räägime kevade saabumise märkidest. Vaatame, millised linnud meile esimesena kohale jõuavad, millised lilled kasvama hakkavad. Kinnistame läbi mängude Eestis elavate tuntumate lindude nimesid. Proovime ka lilli ära tunda. Meisterdame.	Loodusõpetus, mina ja keskkond, liikumine, kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
3.-5. märts	Liuge-liuge, lihaheited (1,5 tundi)	Vastlanädalal räägime lähemalt liugumiskombestikust ja vastlatoitudest, mängime lumemänge, meisterdame vastlavurri. Võimalik tellida veebitund.	Inimeseõpetus, ajalugu, kirjandus, eesti keel.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601/+372 5210 671 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
3.-8. märts	Naiste tööd ja tegemised tsaariajast tänapäevani (1,5 tundi)	Vanasti öeldi, et tubli naine sai ainult kaks korda päevas istuda, siis kui lüpsis lehma või kooris kartuleid. Naisel tuli talus teha kõik toimetused: talitada loomad, toita lapsed, parandada riideid, teha süüa jne. Sellel ajal kui talupere pidas lõunat, pidi perenaine minema lehma lüpsma. Töökoormus oli suur ja teisalt puudusid igasugused õigused, mis tänapäeval on tavalised nagu sõna-, õppimis-, riietumis- ja elukoha valmise vabadus. Tunni lõppedes on laps saanud teadmisi talupere tööjaotusest, elu- ja ühiskonna korraldusest 19 saj. lõpus, 20 saj. alguses.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunst.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 56228538 maretantik@wi.ee monistemuuseum.ee
KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	APRILL			
17. aprill	Lihavõtted	Lihavõttepühad ehk ülestõusmispühad või ka kiigepühaks nimetatud, argikeeles munapühad on liikuv püha, mis algab esimesel täiskuupühapäeval pärast kevadist pööripäeva. Tähistame seda traditsioonilise munade värvimisega, tutvudes lihavõttepühade kommetega ja tavadega. Mängime temaatilisi mänge.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kehaline kasvatus, kunst.	Mõniste Talurahvamuuseum, tel +372 56228538 maretantik@wi.ee monistemuuseum.ee
14.-17. aprill	Kiigenädal Karilatsis (1,5 tundi)	Lõuna-Eestis algab kiigelkäimine ülestõusmispühadega. Kiigume, otsime "linnupesasid" koos mõisatustega, värvime vanamoodi pühademune, mängime traditsioonilisi mänge. Võimalik tellida veebitund.	Inimeseõpetus, ajalugu, eesti keel, kehaline kasvatus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee

KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	MAI			
mai	Lood linast (1,5 tundi)	Linal on palju lugusid - kuidas saab linaseemnest pühkmenarts, seda uurime magasiaidas. Tutvume ja töötame linatöötlemisriistadega, räägime linalugusid. Vaatame kauneid linaseid esemeid.	Inimeseõpetus, eesti keel. Loodusõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
5. - 30. mai	Vana-aegne koolipäev (1,5 tundi)	Loeme "Meie isa" palvet ja Jakobsoni lugemisraamatut. Rehkendame pulkadel. Proovime kirjutada linnusule, tavalise sule ja tuššiga. Teeme karglemise tundi, ulakamad paneme hernestele põlvitama.	Eesti keel, mina ja keskkond, ajalugu, liikumine.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
5. - 15. mai	Maikrahvi valimised (1,5 tundi)	Maikrahvi pidustusi peeti Tallinnas 13.-16. sajandil. Maikrahvile kui kevade sümbolile pühendatud peoga, tähistati kevade võitu pika ja kurnava talve üle. Peeti rongkäike, turniire ja teisi toredaid võistlusi, et välja kuulutada uus maikrahv. Proovime meiegi mõndasid võistlusi, mängime keskaegseid mängu ja meisterdame.	Loodusõpetus, mina ja keskkond, ajalugu, liikumine, kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
5. - 30. mai	Kuidas hoida maailma? (1,5 tundi)	Inimene on teinud loodusele palju kahju. Räägime ülemaailmsetest keskkonnaprobleemidest. Proovime jäätmeid sorteerida. Meisterdame taaskasutatavatest materjalidest.	Loodusõpetus, mina ja keskkond, liikumine, kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
mai	Suur pesupäev (1,5 tundi)	Muuseumitunnis tutvume suitsusaunaga, räägime saunaga seotud kommetest, puhtusest ja mustusest vanasti ja nüüd, loeme saunasõnu ja peseme pesu.	Inimeseõpetus, eesti keel, tööõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
mai	Elu rehetares (1,5 tundi)	Talu elu-olu tutvustavas muuseumitunnis saab tunda rehetare hõngu ning perenaise juhendamisel panna käe külge mitmele talutööle-toimetusele, et paremini ette kujutada sajanditagust igapäevaelu Eestimaal. Lisaks töödele tutvume ka rahvamängude ning jõukatsumistega, mida jõudeajal ette võeti. Võimalik tellida veebitund.	Inimeseõpetus, eesti keel, käsitöö, kehaline kasvatus.	Karilatsi Vabaõhumuuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuuseum.ee
mai	Mesilapere toimetused (1,5 tundi)	Tunnis teeme juttu mesilastest, nende tööjaotusest ja tegemistest. Arutame, mida saame ise teha selle heaks, et need kasulikud putukad ikka meie aedades askeldaksid. Mängime mesilasikoonidega ja meisterdame.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunst.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuseum.ee
21. apr.- 17. mai	Talupere kevadtööd (1,5 tundi)	Räägime milliseid kevadtöid vanasti tehti ja kuidas neid tehti. Tutvume meie muuseumis olevate põllutööriistadega ja saame teada kuidas need aja jooksul täienesid. Mängime läbi teravilja käsitsi külvamist ja kartuli mahapanemise.	Ajalugu, ühiskonnaõpetus, kunst.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretamtik@wi.ee monistemuseum.ee

26.-31. mai	Ravitsemise viisid läbi aegade (1,5 tundi)	Tänapäeval on olemas arenenud arstiteadus ja me oleme sellega harjunud, et terviseprobleemi korral pöördume arsti poole ja saame abi. Muuseumitunnis arutame, milliseid ravimise viise on inimesed ajal, mil arstiabi polnud kättesaadav, enda abistamiseks kasutanud. Saame teada, et looduse poole tasub „pöörduda“, kuid selleks tuleb taimi hästi tunda ja ka seda, et arst oskab kõige paremini ning mõned vanad meetodid olid ikka imelikud küll.	Inimeseõpetus, eesti keel, ajalugu.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretantik@wi.ee monistemuseum.ee
KUUPÄEV	TÄHTPÄEV	TEGEVUSE SISU	SEOS ÕPPEKAVAGA	MUUSEUM JA KONTAKTID
	JUUNI			
juuni	Elu rehetares (1,5 tundi)	Talu elu-olu tutvustavas muuseumitunnis saab tunda rehetare hõngu ning perenaise juhendamisel panna käe külge mitmele talutööle-toimetusele, et paremini ette kujutada sajanditagust igapäevaelu Eestimaal. Lisaks töödele tutvume ka rahvamängude ning jõukatsumistega, mida jõudeajal ette võeti.	Inimeseõpetus, eesti keel, käsitöö, kehaline kasvatus.	Karilatsi Vabaõhumuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuseum.ee
2.-20. juuni	Muuseumi mänguasjad (1,5 tundi)	Vaatame muuseumifondis olevaid mänguasju. Tutvume materjalidega, millest vanasti mänguasju tehti. Arutame lastega, kust vanasti üldse mänguasju saadi? Vaatame ka pabernukke. Mängime muuseumis olevate leludega. Teeme endale ka ühe mänguasja.	Keel ja kõne, mina ja keskkond, liikumine, kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
2. - 20. juuni	Kuidas vanasti reisiti (1,5 tundi)	Arutleme teemal, kuidas inimesed vanasti reisisid, kui veel autosid ja lennukeid polnud. Mänguline programm, kus proovime palju liikuda ja hüpata. Teeme kaasa reisipauna piknikuks. Kuna vanasti jäädvustati kauneid kohti maalides, sest fotoaparate ju igalühel polnud, siis maalime meiegi.	Keel ja kõne, mina ja keskkond, liikumine, kunst.	Vana-Võromaa Kultuurikoda, tel +372 5661 6862 lagle.lindenberg@wi.ee vorumuuseum.ee
juuni	Lähme õue mängima (1,5 tundi)	Selles tunnis mängime vanu ja uusi õuemänge.	Inimeseõpetus, eesti keel, kehaline kasvatus	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretantik@wi.ee monistemuseum.ee
juuni	Suur pesupäev (1,5 tundi)	Muuseumitunnis tutvume suitsusaunaga, räägime saunaga seotud kommetest, puhtusest ja mustusest vanasti ja nüüd, loeme saunasõnu ja peseme pesu.	Inimeseõpetus, eesti keel, tööõpetus.	Karilatsi Vabaõhumuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuseum.ee
1. juuni	Lastekaitsepäev Karilatsis (1,5 tundi)	Mõnus meisterdamisnurk Karilatsi kooliõuel - tee endale vanaaja laste mänguasi - pajupill, pall, rätinukk või paat. Koolipreili pajatab vanaaja ja väga-vanaaja lugusid.	Käsitöö, eesti keel.	Karilatsi Vabaõhumuseum, tel +372 5801 8601 polvamaa@wi.ee karilatsimuseum.ee
juuni	Mesilapere toimetused (1,5 tundi)	Tunnis kõneleme mesilastest, nende tööjaotusest ja tegemistest. Arutame, mida saame ise teha selle heaks, et need kasulikud putukad ikka meie aedades askeldaksid. Mängime mesilasikoonidega ja meisterdame.	Inimeseõpetus, eesti keel, tööõpetus, kehaline kasvatus.	Mõniste Talurahvamuseum, tel +372 56228538 maretantik@wi.ee monistemuseum.ee